

Nowe stanowisko *Isolepis setacea* (L.) R. Br. (*Cyperaceae*) na Dolnym Śląsku

A new locality of *Isolepis setacea* (L.) R. Br. (*Cyperaceae*) in Lower Silesia

ZYGMUNT KAÇKI, EWA SZCZEŚNIAK

Z. Kaçki, E. SzczęŚniak, Zakład Bioróżnorodności i Ochrony Szaty Roślinnej, Instytut Biologii Roślin Uniwersytetu Wrocławskiego, ul. Kanonia 6/8, 50-328 Wrocław; e-mail: kackiz@biol.uni.wroc.pl, ewaszcz@biol.uni.wroc.pl

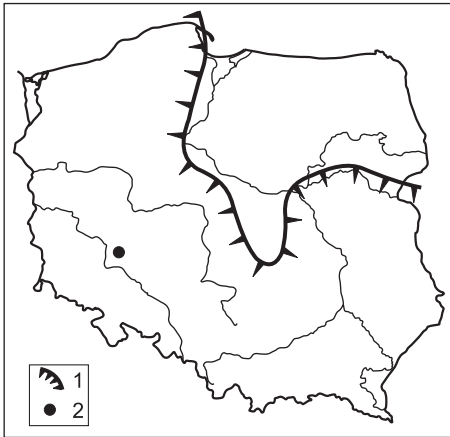
ABSTRACT: A new locality of *Isolepis setacea* has been found on a terrace of the Łacha river near Nieszowice village. It occurs there on bottoms and banks of new ponds, dug in 1998. The population consists of a few thousand of individuals.

KEY WORDS: *Isolepis setacea*, new locality, endangered species, SW Poland

Sitniczka szczecinowata *Isolepis setacea* (L.) R. Br. w Eurazji występuje głównie na niżu i w niższych położeniach górskich – nie przekracza 1000 m n.p.m. – w strefie klimatu umiarkowanego atlantyckiego i subatlantyckiego (Oberdorfer 1994). Stanowi składnik krótkotrwałych zbiorowisk z klasy *Isoëto-Nanojuncetea*, zasiedlających bagniste i zalane przez większą część roku brzegi zbiorników wodnych i wolno płynących rzek. W Europie Zachodniej uznawana jest za gatunek charakterystyczny zespołu *Scirpo setacei-Stellarietum uliginosae* ze związku *Radiolion linoidis* (Pott 1995).

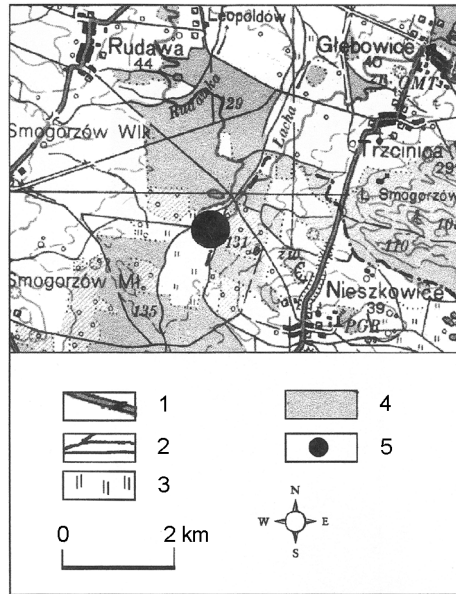
W Polsce gatunek osiąga północną granicę zasięgu i notowany był w całym kraju poza jego częścią północno-wschodnią, gdzie obserwowano jedynie pojedyncze stanowiska (ryc. 1). Popiela (1997) w opracowaniu zbiorowisk namułkowych Polski nie podaje charakterystyki zespołu *Scirpo setacei-Stellarietum uliginosae* z powodu braku dostatecznej ilości zdjęć fitosocjologicznych, a fitocenozy z dominującą *Isolepis setacea* włącza do związku *Radiolion linoidis* jako zbiorowisko *Isolepis setacea-Juncus bufonius*.

Na Dolnym Śląsku sitniczka szczecinowata była gatunkiem tak częstym, że T. Schube (1903) nie podawał dokładnej lokalizacji poszczególnych stanowisk, lecz jedynie ogólne dane dotyczące niżu, przedgórze i pogórze Sudetów. Obecnie gatunek ten notowany jest na Dolnym Śląsku zdecydowanie rzadziej. Wiąże się to



Ryc. 1. Rozmieszczenie *Isolepis setacea* (L.) R. Br. w Polsce (za Zajac A., Zajac M. 2001, zmienione)
1 – granica ciągłego zasięgu, 2 – nowe stanowisko

Fig. 1. Distribution of *Isolepis setacea* (L.) R. Br. in Poland (according to Zajac A., Zajac M. 2001, changed)
1 – border of the continuous range, 2 – new site



Ryc. 2. Lokalizacja nowego stanowiska *Isolepis setacea*
1 – drogi, 2 – rzeki, 3 – łąki, 4 – lasy, 5 – nowe stanowisko

Fig. 2. Location of *Isolepis setacea* new site
1 – roads, 2 – rivers, 3 – meadows, 4 – forests, 5 – new site

głównie ze zniszczeniem znacznej liczby zbiorników małej retencji i uregulowaniem cieków, co wydatnie zmniejszyło liczbę potencjalnych stanowisk, ale także z efemerycznymi pojavami gatunku, utrudniającymi jego obserwację.

Nowe, bardzo liczne stanowisko gatunku znalezione zostało na polderze rzeki Łachy koło Nieszkowic (ryc. 2) w gminie i powiecie Wołów. *Isolepis setacea* występuje tu masowo na brzegach i dnie stawów wykopanych zaledwie w 1998 r. Polder Łachy został wykupiony przez towarzystwo *Pro Natura* dla zwiększenia powierzchni żerowisk bociana białego oraz innych ptaków brodzących i także w tym celu wykopano tutaj kilka stawów. Sitniczka szcecinowata została prawdopodobnie przeniesiona przez ptaki i w sprzyjających warunkach bardzo szybko opanowała dostępne siedliska. Liczbę okazów można oszacować na kilka tysięcy. Największe skupienie gatunku znajduje się w północno-zachodniej części polderu, gdzie na dnie stawu sitniczka tworzy zbiorowisko o powierzchni kilkudziesięciu metrów kwadratowych. Pomimo że w zbiorowiskach namułkowych przyjęte optymalne powierzchnie zdjęć fitosocjologicznych wynoszą 1–2 m², tutaj, wobec jednorodności płatu, wykonano zdjęcie fitosocjologiczne o powierzchni 5 m². Pokrycie warstwy zielonej wynosi 50%.

Ch. Cl. *Isoëto-Nanojuncetea* et O. *Cyperetalia fusci*: *Isolepis setacea* 3, *Plantago pauciflora* +, *Juncus bufonius* +; Ch. O. *Potentillo-Polygonetalia* (Cl. *Molinio-Arrhenatheretalia*): *Trifolium repens* 1, *Ranunculus repens* +, *Potentilla anserina* r, *Agrostis stolonifera* +; towarzyszące: *Juncus articulatus* 1, *Conyza canadensis* +, *Lotus uliginosus* +, *Ranunculus flammea* +, *Rorippa palustris* +, *Agrostis vulgaris* r, *Alisma plantago-aquatica* r, *Peplis portula* r, *Rumex acetosella* r.

Stanowisko będzie objęte dalszą kontrolą.

Literatura

- POPIELA A. 1997. Zbiorowiska namulkowe z klasy *Isoëto-Nanojuncetea* Br.-Bl. et Tx. 1943 w Polsce. – Monogr. Bot. 80, 58 ss.
- OBERDORFER E. 1994. Pflanzensoziologische Exkursionsflora. – Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart, 1014 ss.
- POTT R. 1995. Die Pflanzengesellschaften Deutschlands. – Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart, 592 ss.
- SCHUBE T. 1903. Die Verbreitung der Gefäßpflanzen in Schlesien preußischen und österreichischen Anteils. – R. Nischowsky Verl., Breslau, iv+361 ss.
- ZAJĄC A., ZAJĄC M. 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. – Pracownia Chorologii Komputerowej Inst. Bot. UJ, Kraków, 714 ss.

Summary

Isolepis setacea was rather common in 19th and at the beginning of 20th century, but most localities of the species extinct due to destruction of small flood control reservoirs and regulation of streams and rivers. A new site is situated on the flood plain of the Łacha river where the species grows on the bottoms and banks of new ponds dug in 1998. Seeds of *Isolepis setacea* were probably transported there by birds. It occurs there in a pioneer community *Isolepis setacea*-*Juncus bufonius* and its population consists of a few thousand of individuals.

Wpłynęło: 26.11.2001; przyjęto do druku: 27.03.2002